

המכללה האקדמית נתניה
מבחן בקורס "משפט ותרבות"
ד"ר מיכל עופר צפוני
מועד ב', ספטמבר 2011

המבחן עם חומר פתוח. משך המבחן שעתיים וחצי. לא תינתן הארכת זמן.
אין לכתוב יותר מחמישה עמודים, על צידו האחז של הדף.
יש לשים דגש על ניתוח הסוגיות המתעוררות על פי החומרים שנלמדו בקורס, ולא על הבעת עמדות אישיות.

שאלה ראשונה (40 נקודות)

בתחילת שנת 2011 הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק הבוררות (תיקון – בוררות חובה בתובענה כספית), התשע"א-2011. ביולי 2011 עברה ההצעה בקריאה טרומית. עיקר ההצעה הינו לקבוע כי בית המשפט יעביר לבוררות חובה 2 סוגי תביעות: (1) תובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לנכס עקב ליקויים בבנייה (מדובר בתביעות שמגישים רוכשי דירות נגד קבלנים); (2) תובענות לפיצויים בשל נזק שנגרם לרכוש עקב תאונת דרכים (המוגשות בדרך כלל על ידי נפגעי תאונות דרכים כנגד חברות ביטוח).

הבוררים ייבחרו מתוך רשימת בוררים שיעברו הכשרה ותפורסם על ידי הנהלת בתי המשפט. שכר טרחת הבוררים ייקבע בתקנות. להלן עיקרי דברי ההסבר להצעה:

"...מערכת בתי המשפט לא מתייעלת בצורה מספקת, למרות כל הניסיונות לערוך בה שיפורים ולבצע רפורמות שונות. אחת הבעיות המרכזיות במערכת היא העומס הרב המוטל על כתפיה... ישראל ממוקמת במקום השני מתוך 17 מדינות שנבדקו, לעניין דירוג העומס השיפוטי... עומס התיקים הממוצע במדינות שנבדקו הינו 1,185 תיקים לשופט, ואילו בישראל העומס עומד על 2,335 תיקים לשופט..

מוצע שבתובענות שעניינן פיצויים בשל נזק שנגרם עקב ליקויי בניה או נזק שנגרם לרכוש בשל תאונת דרכים, תובענות בהן, על פי רוב, השאלה העיקרית עוסקת בגובה הפיצוי, הדיון יתנהל מול בורר, שכן בהתאם לאופי התובענות אין כל יתרון בדיון בבית המשפט על פני דיון בהליך בוררות. נהפוך הוא הנכון – בעניינים שכאלה ודומיהם יש דווקא יתרון לדיון בבוררות, שכן מדובר בהליך מהיר ולא יקר והדיון לרוב נעים יותר לכל הצדדים, בהשוואה לדיון המתקיים בבית משפט...

בנוסף, הצעת החוק עשויה להביא גם לשינוי בדפוסי ההתנהגות של הצדדים לסכסוכים, ואף למנוע את הצורך בהליך דיוני המתנהל בבית המשפט. כיום, מוכרת התופעה לפיה צדדים נמנעים מלהסדיר את המחלוקות ביניהם מתוך ידיעה כי הליכי הדיון יהיו ארוכים. בהרבה מקרים, הנתבעים נוהגים לבקש דחיות רבות בהליכי הדיונים, תוך הגברת העומס על מערכת המשפט וגרימת עינוי דין לתובעים, במטרה לפגוע בהליך. הליכי הבוררות הינם מהירים בהרבה, והאפשרות להרוויח זמן באמצעות דחיות ומשיכת הדיון הינה מוגבלת ביותר. שינוי זה "בכללי המשחק" עשוי להשפיע לטובה באופן מיידי על התנהלות הציבור כולו, לשפר את מוסר התשלומים ולמנוע עינויי דין מיותרים."

חוו דעתכם על פי החומר הנלמד בקורס על הבעיות בהן מתיימר החוק לטפל וכן התייחסו לשאלה האם החוק המוצע אכן יצליח להשיג את מטרותיו?

שאלה שנייה (30 נקודות)

סקר שערך ביולי 2011 המרכז לחקר משפט וחברה באוניברסיטת חיפה, מצא כי קיימת מגמה חריפה של ירידה באמון הצבור בבית המשפט העליון כמעט מצד כל המגזרים בחברה הישראלית.

א. כיצד עובדה זו עשויה להשפיע על יכולתו של בית המשפט להביא לשינוי חברתי? (15 נקודות)

ב. כיצד עובדה זו עשויה להשפיע על הציות לחוק מצד אותם מגזרים? (15 נקודות)

שאלה שלישית (30 נקודות)

מירה משתייכת לקהילה בה נישואי קטינים מהווים פרקטיקה מקובלת. בהיותה בת 15 נישאה מירה על ידי רב העדה לשמעון בן ה - 19. דבר הנישואין נודע למשטרה על ידי שכנה המתנגדת להמשך קיומו של המנהג. המדינה החליטה להעמיד לדין את מירה, שמעון, הוריה של מירה והרב שחיתן את השניים. יש לציין כי המדינה כמעט ואינה מעמידה לדין נאשמים בעבירת נישואי קטינים, עקב העדר מידע והעדר יכולת להוכיח התקיימות העבירה. טענות ההגנה המרכזיות של הנאשמים הינן שתיים:

א. המדובר במנהג המקובל על העדה לה הם משתייכים מזה דורות רבים ומרבית אנשי העדה נוהגים כך, ולכן אין להענישם כלל או לחילופין יש להתחשב בכך בעת המשפט.

ב. בדרך כלל המדינה אינה מעמידה לדין בגין ביצוע עבירה זו, על כן אין זה צודק שדווקא הם יאלצו להיענש בעוד שאחרים שנהגו כך לא יועמדו לדין.

הסבירו ונתחו את שתי טענות ההגנה והאם הן מוצדקות על פי החומר שנלמד בקורס.

בהצלחה

.

